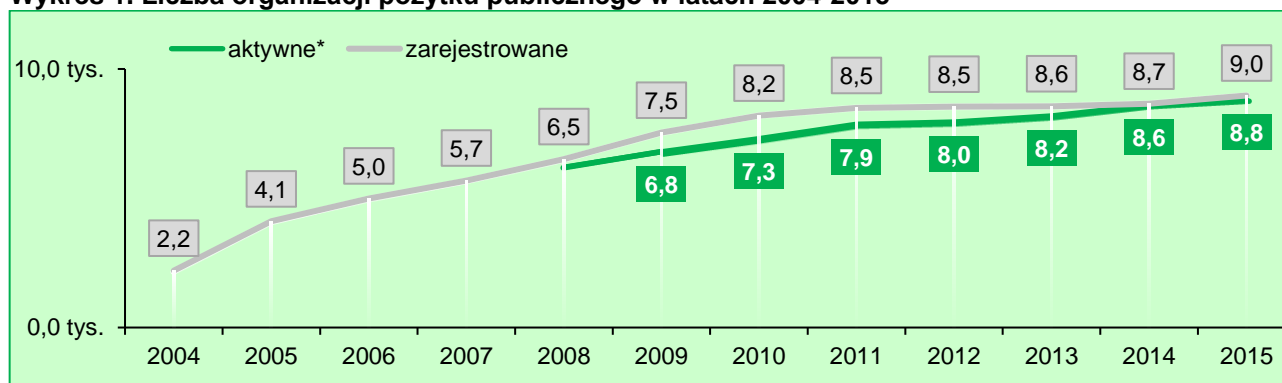

Organizacje pożytku publicznego i 1%

Na przestrzeni lat 2004-2015 liczba zarejestrowanych organizacji pożytku publicznego (OPP) wzrosła 4-krotnie z 2,2 tys. do 9,0 tys. W 2015 r. aktywną działalność prowadziło 8,8 tys. OPP, co stanowiło 1/10 podmiotów sektora non-profit mogących ubiegać się ten status.

Wykres 1. Liczba organizacji pożytku publicznego w latach 2004-2015

* Badania GUS, w ramach których weryfikowana jest aktywność organizacji nie były realizowane za lata 2005-2007 oraz 2009 r.

Wśród 7,9 tys. OPP, które w 2015 r. otrzymały odpis 1% od podatku PIT za 2014 r., średnia kwota tego odpisu wyniosła 70,7 tys. zł, ale połowa z nich uzyskała nie więcej niż 5,0 tys. zł. Środki z 1% trafiały głównie do: organizacji działających na terenie całego kraju (72%); fundacji (70%); jednostek zajmujących się zdrowiem (52%). Coraz mniejsza część OPP prowadziła płatne kampanie na rzecz pozyskania środków z 1% (23% w 2015r. w stosunku do 36% w 2011 r.), zaś coraz większa była grupa organizacji, które chciałyby, żeby podatnicy pozostawili im decyzję o przeznaczeniu środków z 1% (78% w 2015 r. w stosunku do 68% w 2011 r.).

ILE JEST OPP?

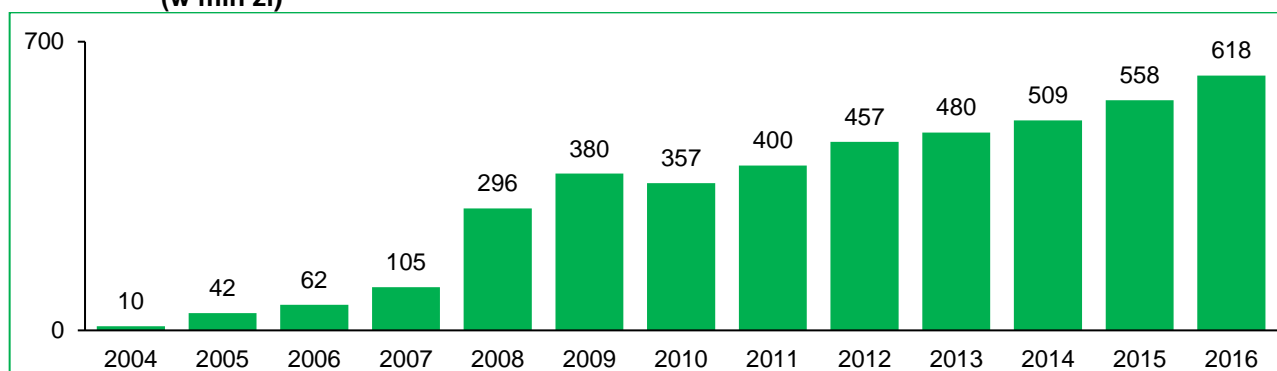
Na koniec 2015 r. na terenie całego kraju zarejestrowanych było blisko 9 tys. organizacji pożytku publicznego, wśród których 8,8 tys. prowadziło działalność (98%). OPP stanowiły 10% wśród aktywnych organizacji non-profit takich jak: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe i samorząd gospodarczy. Udział ten pozostaje na takim samym poziomie od 2012 r.

W 2015 r. 8,0 tys. OPP uprawnionych było do otrzymania odpisów z 1% PIT, gdyż złożyły sprawozdanie do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej za 2014 r., a wśród nich 99% podmiotów otrzymało odpisy z 1% PIT.

ILE OPP DOSTAJĄ ŚRODKÓW Z 1%?

W 2016 r. blisko 13,2 mln podatników wnioskowało o przekazanie 1% należnego podatku na rzecz OPP. Przychody z tytułu 1% wyniosły łącznie blisko 618 mln zł, co oznacza prawie 15-krotny wzrost w stosunku do 2005 r. Kwota ta nie była rozłożona jednak równomiernie pomiędzy organizacje. Przeciętne wpływy z 1% PIT przypadające na jedną OPP zwiększyły się w ciągu 6 lat o blisko 1/4 (z 61,5 tys. zł do 76,2 tys. zł), zaś mediana obniżyła się (z 5,8 tys. zł do 5,0 tys. zł), co oznacza zwiększające się rozwarstwienie OPP pod względem otrzymywanych kwot z 1% PIT. Choć średnia kwota pozyskana przez OPP z 1% PIT w 2016 r. była stosunkowo wysoka, to połowa organizacji otrzymała nie więcej niż 5 tys. zł.

Wykres 2. Suma środków przekazanych OPP w ramach mechanizmu 1%* w latach 2005-2016 (w mln zł)

* Dane prezentowane są według roku, w którym środki zostały przekazane OPP, a nie roku, którego dotyczyło zeznanie podatkowe, np. dane za rok 2016 dotyczą odpisu 1% od podatku za rok 2015.

Wykres 3. Kwoty 1% przekazane OPP* w latach 2011-2016

2011	2012	2013	2014	2015	2016
Średnia	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia
61,5 tys.	66,7 tys.	67,5 tys.	68,1 tys.	70,7 tys.	76,2 tys.
Mediana	Mediana	Mediana	Mediana	Mediana	Mediana
5,8 tys.	5,7 tys.	5,5 tys.	5,2 tys.	5,0 tys.	5,0 tys.

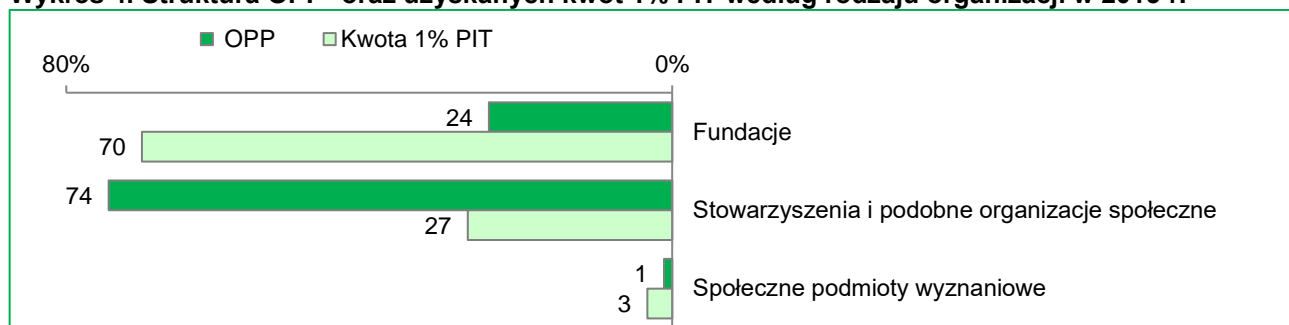
* Obliczone dla OPP, które w danym roku miały przychody z 1% PIT.

KTÓRE ORGANIZACJE OTRZYMUJĄ ŚRODKI Z 1% PIT?

Struktura liczby OPP i przekazanych przez podatników w ramach 1% kwot istotnie się od siebie różniły. Największą część OPP stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (74%), następnie fundacje (24%) oraz społeczne podmioty wyznaniowe (1%). W stosunku do 2013 r. zmniejszył się nieznacznie udział wśród OPP stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (z 77% na 74%), natomiast wzrósł udział fundacji (z 22% do 24%). Mimo, że stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne stanowiły dominującą grupę w zbiorowości OPP, to największa część środków z 1% PIT przypadła fundacjom (70% wobec 27% na rzecz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych i 3% - społecznych podmiotów wyznaniowych).

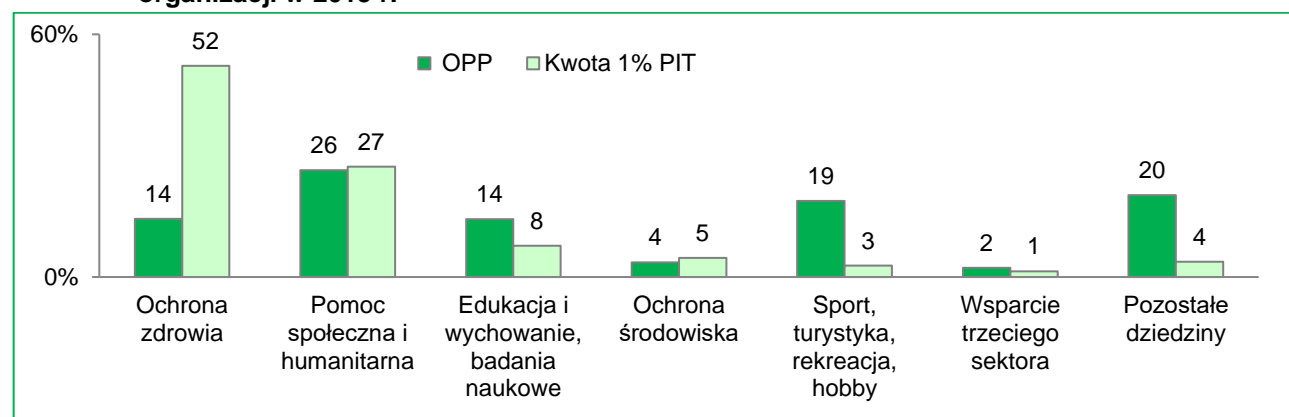
Ponad połowę wszystkich środków z 1% PIT otrzymały organizacje zajmujące się *ochroną zdrowia*, chociaż stanowiły zaledwie 14% spośród OPP, które w 2015 r. miały przychody z 1%. Znaczną część przychodów z 1% PIT (27%) pozyskała najliczniejsza grupa organizacji (26%) zajmujących się *pomocą społeczną i humanitarną*. Podmioty zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją i hobby*, mimo że tworzyły blisko 1/5 zbiorowości, to pozyskały jedynie 3% kwoty przekazanej w 2015 r. OPP. Z kolei nieco mniejsza zbiorowość organizacji działających w sferze *edukacji i wychowania, badań naukowych* (14%) posiadała 8-procentowy udział we wpływach z 1% PIT.

Wykres 4. Struktura OPP* oraz uzyskanych kwot 1% PIT według rodzaju organizacji w 2015 r.

* Uwzględniono wyłącznie OPP, które w 2015 r. miały przychody z 1% PIT. Na wykresie nie ujęto samorządu gospodarczego, spółdzielni socjalnych oraz spółek non-profit ze względu na to, że ich łączny udział w zbiorowości OPP nie przekroczył 0,5%.

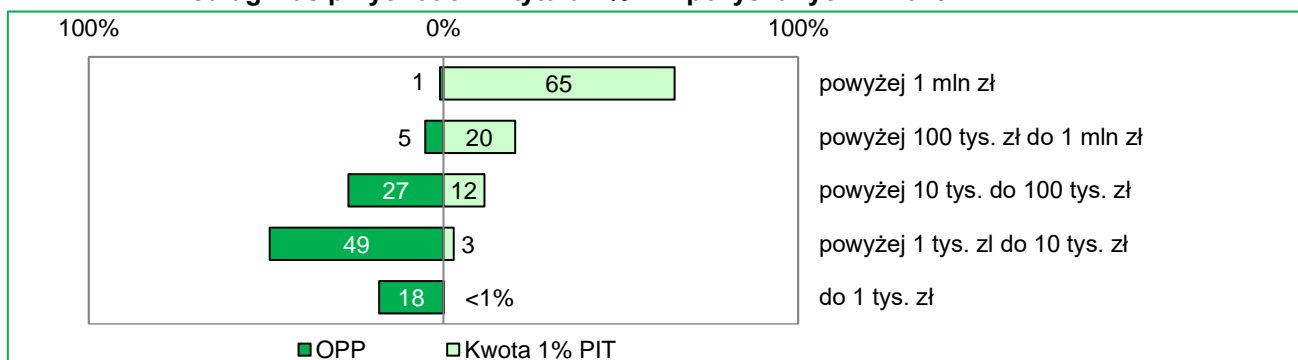
Wykres 5. Struktura OPP* oraz uzyskanych kwot 1% PIT według głównej dziedziny działalności organizacji w 2015 r.

* Uwzględniono wyłącznie OPP, które w 2015 r. miały przychody z 1% PIT.

Większość podatników kierowała swój 1% podatku dochodowego do dużych organizacji, które swoim zasięgiem działalności przekraczały granice jednego województwa – ponad 80% kwoty 1% PIT przekazanej OPP w 2015 r. trafiło do podmiotów działających na terenie całego kraju i poza jego granicami, które tworzyły 38% zbiorowości OPP. Jednocześnie organizacje, które prowadziły działalność co najwyżej na terenie gminy, choć stanowiły 1/5 OPP, pozyskały w 2015 r. jedynie 3% przekazanych środków.

Wykres 6. Struktura OPP uprawnionych do pozyskiwania 1% PIT oraz struktura środków z 1% PIT według klas przychodów z tytułu 1% PIT pozyskanych w 2015 r.

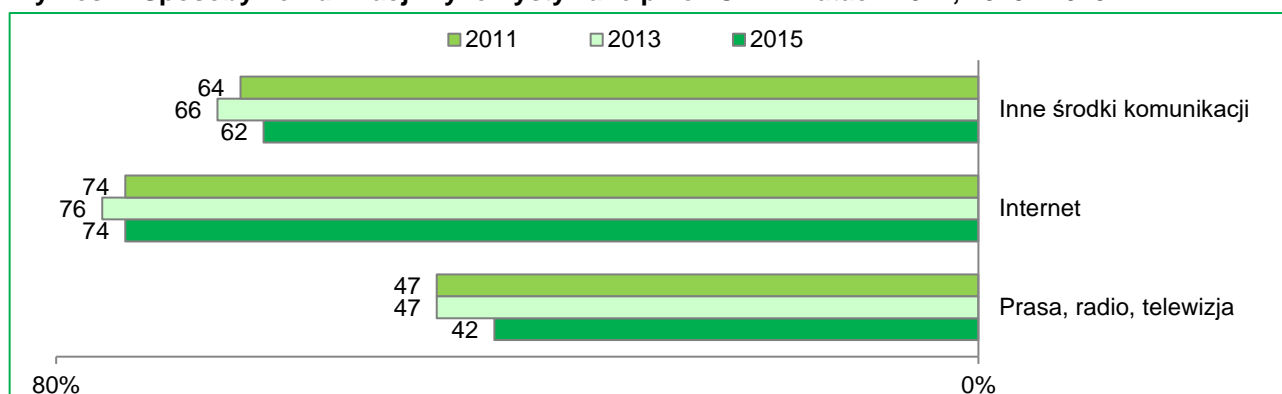

Chociaż z roku na rok zwiększa się zarówno odsetek podatników korzystających z mechanizmu 1% PIT, jak i wysokość przekazywanych środków, to wsparcie to trafia do niewielkiej części OPP. Aż 65% kwoty przekazanej w 2015 r. organizacjom uprawnionym do pozyskiwania 1% PIT trafiło do 1% grupy podmiotów o przychodach z 1% PIT powyżej 1 mln zł. Ponad 2/3 zbiorowości OPP uprawnionych do pozyskiwania 1% PIT stanowiły organizacje, których przychody z 1% nie przekroczyły w 2015 r. 10 tys. zł. Środki pozyskane przez te podmioty stanowiły jednak tylko 3% łącznej kwoty przekazanej przez podatników na rzecz OPP.

CZY OPP INFORMUJĄ O SWOJEJ DZIAŁALNOŚCI?

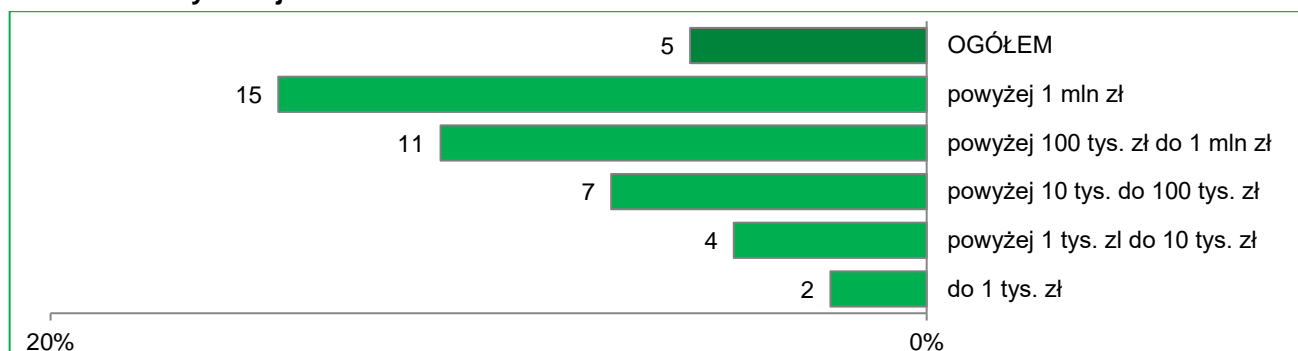
W 2015 r. zdecydowana większość organizacji posiadających status pożytku publicznego informowała o swojej działalności (90%) - odsetek ten był zbliżony do lat poprzednich. Najczęściej wykorzystywanym w tym celu narzędziem był Internet (74%). Korzystano także z innych środków przekazu, takich jak ulotki, plakaty, książki, wiece i happeningi (62%). Znacznie rzadziej komunikowano się poprzez media tradycyjne – prasę, radio i telewizję (42%). Internet stanowił najbardziej rozpowszechnione narzędzie komunikacji, również za jego pośrednictwem informacje były przekazywane z największą częstotliwością – 37% OPP przynajmniej raz w miesiącu rozpowszechniało informacje na swój temat w Internecie wobec 6%, które robiły to za pośrednictwem prasy, radia i telewizji. W stosunku do 2011 r. zmniejszyło się rozpowszechnienie informowania za pomocą mediów tradycyjnych: prasy, radia i telewizji (z 47% do 42%), a także innych środków komunikacji (z 64% do 62%), zaś komunikowanie się za pomocą Internetu utrzymało się na podobnym poziomie (74%).

Wykres 7. Sposoby komunikacji wykorzystywane przez OPP w latach 2011, 2013 i 2015

Wśród OPP, które złożyły do MRPiPS sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności za 2015 r. tylko 5% wskazało, że skorzystało z możliwości nieodpłatnego informowania przez media publiczne o prowadzonej przez siebie działalności pożytku publicznego. Nieznaczny odsetek OPP wykorzystujących to prawo utrzymywał się na podobnym poziomie co w 2014 r. (4%) i w 2013 r. (6%). Korzystanie z dostępu do mediów publicznych wiązało się z wysokością środków pozyskanych w ramach mechanizmu 1% PIT. Najczęściej nieodpłatne korzystanie z mediów publicznych deklarowały OPP, które otrzymały powyżej 1 mln zł z 1% PIT (15%), zaś najrzadziej podmioty, których wpływy z tego tytułu nie przekroczyły 1 tys. zł (2%).

Wykres 8. Udział OPP korzystających z nieodpłatnego dostępu do mediów publicznych według kwoty otrzymanej z 1% w 2015 r.

ILE KOSZTUJĄ KAMPANIE INFORMACYJNE W CELU POZYSKANIA 1% PIT?

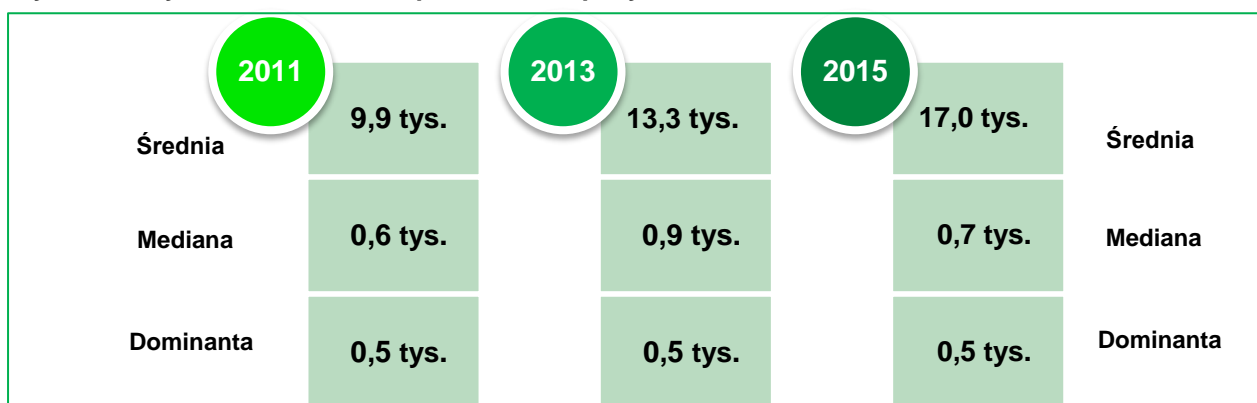
Blisko 3/4 organizacji korzystających w 2015 r. z możliwości pozyskiwania 1% podatku dochodowego za 2014 r. zadeklarowało, że prowadziło kampanię informacyjną w celu pozyskania 1% PIT. Odsetek takich organizacji zmniejszył się w stosunku do 2013 r. – z 77% do 73%, jednak był nieco wyższy niż w 2011 r. (71%). Jednocześnie mniej niż 1/4 jednostek przeznaczala środki finansowe na ten cel. Udział podmiotów prowadzących płatną kampanię 1% zmniejszył się: w 2011 r. wynosił 36%, w 2013 r. – 28%, a w 2015 r. – 23%.

Najczęściej środki na kampanię 1% przeznaczają społeczne podmioty wyznaniowe (48%), a także fundacje (31%). Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych odsetek ten był nieco niższy i wyniósł 20%. Im szerszy zasięg działania OPP, tym wyższy był udział jednostek prowadzących płatne kampanie 1% w 2015 r. Najwyższy odnotowano wśród podmiotów obejmujących swoją działalnością cały kraj, a także działających poza jego granicami (po 26%). Najniższy natomiast udział OPP wydatkujących na kampanie 1% był wśród podmiotów działających w najbliższym sąsiedztwie (14%).

Łączna kwota środków wydanych przez OPP na płatne kampanie dotyczące 1% PIT wyniosła w 2015 r. blisko 31,8 mln zł, tj. o 20% więcej niż w 2013 r. i o 44% w porównaniu z 2011 r. Udział tych kosztów w ogólnej kwocie środków uzyskanych z 1% PIT stanowił 6% i utrzymał się na tym samym poziomie, co w latach wcześniejszych.

Przeciętna organizacja wydatkowała na ten cel w 2015 r. 17 tys. zł, jednak połowa podmiotów przeznaczyła na kampanię 1% znacznie mniej (0,7 tys. zł). Najczęściej wydatkowaną kwotą, niezmiennie od 2011 r., było 500 zł. Ponad 20-krotna różnica między średnią a medianą świadczy o znacznym zróżnicowaniu organizacji. Wśród fundacji posiadających status OPP przeciętne wydatki na kampanię 1% wyniosły 35,3 tys. zł, podczas gdy w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych ponad 4 razy mniej (8,5 tys. zł).

Wykres 9. Wydatki OPP* na kampanie w celu pozyskania środków z 1% w latach 2011, 2013 i 2015

* Statystyki obliczone dla OPP, które prowadziły płatne kampanie 1%.

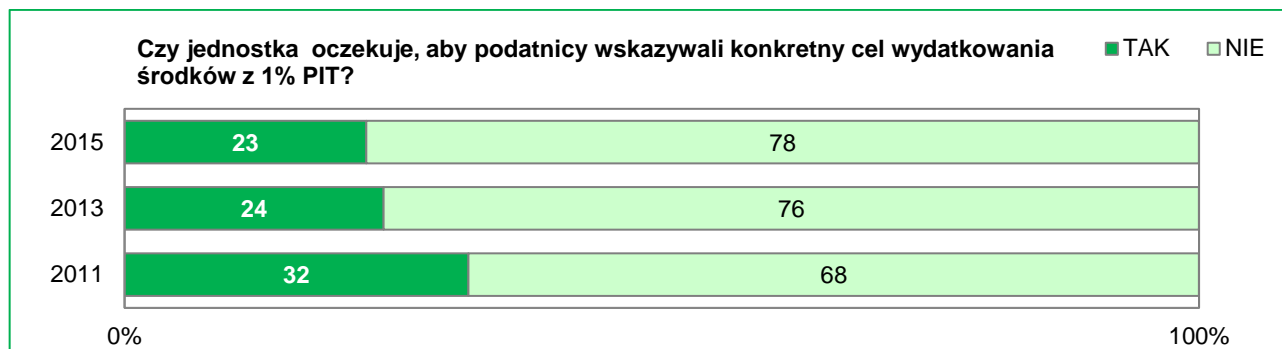
Organizacje, które prowadziły płatne kampanie wydatkowały na ten cel średnio 19% otrzymanej później kwoty z tytułu 1% PIT. Jednocześnie połowa z nich poświęciła nie więcej niż 5% tej kwoty, a 10% organizacji - co najmniej 38%, co było zbliżone do wartości omawianych odsetków w poprzednich latach. Wystąpiły również sytuacje, gdy poniesione wydatki na kampanie 1% były wyższe niż uzyskane w efekcie przychody z odpisów – dotyczyło to jednak mniej niż 0,1 tys. OPP - głównie podmiotów o bardzo niskich wpływach z 1% i niskich wydatkach na kampanie.

CO OPP UWAŻAJĄ NA TEMAT WSKAZYWANIA PRZEZ PODATNIKÓW CELÓW WYDATKOWANIA ŚRODKÓW Z 1%?

Organizacje posiadające status pożytku publicznego zobowiązane są do przeznaczania środków pochodzących z otrzymanego 1% PIT wyłącznie na działalność pożytku publicznego. Podatnicy (osoby fizyczne) mogą w swoim zeznaniu podatkowym wskazać tzw. cel szczegółowy sposobu wydatkowania przekazanych środków (np. konkretnego beneficjenta), jednak organizacje nie są prawnie zobligowane do uwzględniania tych wskazań.

Jedynie część podatników korzysta z możliwości określenia celu szczegółowego odpisu 1% PIT. W 2015 r., tak jak dwa lata wcześniej, 6 na 10 OPP zadeklarowało, że podatnicy nie wskazali w swoim zeznaniu podatkowym konkretnego celu wydatkowania środków z 1% odpisu podatkowego. Zaobserwowano jednak silne zróżnicowanie organizacji, jeśli uwzględni się kwotę otrzymanego 1% PIT. Wśród podmiotów, które otrzymały w 2015 r. ponad 1 mln zł, odsetek organizacji, gdzie podatnicy wskazywali cele szczegółowe był ponad 4 razy wyższy niż w OPP, które pozyskały w ramach 1% PIT mniej niż 1 tys. zł (odpowiednio 81% i 19%).

Wykres 10. Oczekiwania OPP w zakresie wskazywania celów wydatkowania 1% w latach 2011, 2013 i 2015

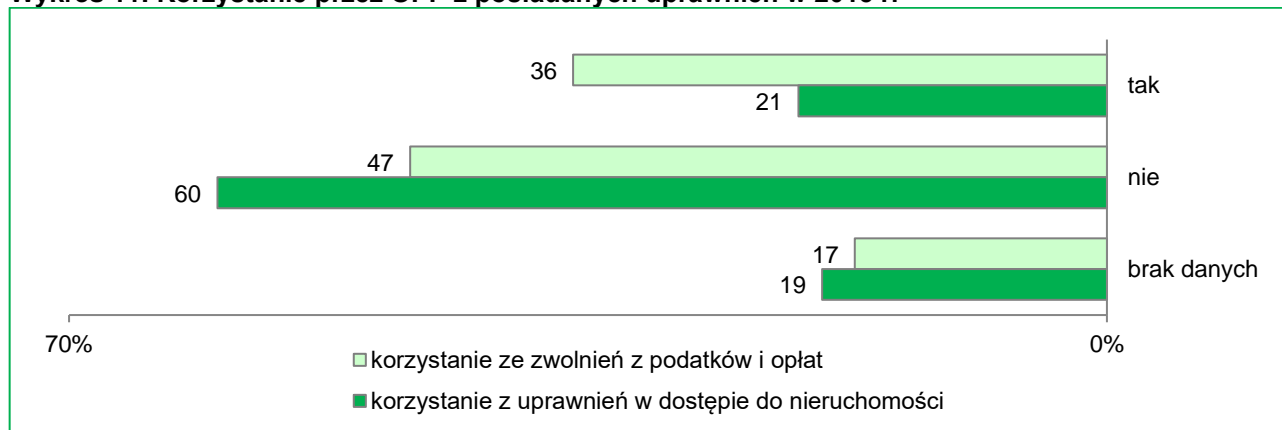
Większość OPP uprawnionych do odpisu 1% PIT w 2015 r. chciałaby samodzielnie decydować o przeznaczeniu otrzymanych środków (78%). Odsetek takich organizacji w ciągu 4 lat (między 2011 r. a 2015 r.) zwiększył się o 10 p. proc. Podmioty te istotnie różniły się od tych, które oczekiwały określenia przeznaczenia środków. OPP, które oczekiwały od podatników wskazywania celów szczegółowych, znacznie częściej otrzymywały takie dyspozycje (81%) niż te, które wolały samodzielnie decydować o przeznaczeniu środków z 1% (30%). Jednocześnie średnia kwota otrzymanych środków w ramach mechanizmu 1% była aż 6 razy wyższa wśród OPP informujących wcześniej o możliwych celach szczegółowych poprzez np. wydzielenie subkonta na rzecz konkretnych beneficjentów niż wśród podmiotów, które nie oczekiwały takich wskazań (213,7 tys. wobec 36 tys. zł). Zgodnie z uzyskanymi deklaracjami zdecydowana większość OPP uwzględniła w badanym roku preferencje podatników co do kierunku wydatkowania środków (90%).

Z JAKICH INNYCH PRZYWILEJÓW KORZYSTAJĄ OPP?

Poza prawem do pozyskiwania 1% PIT oraz nieodpłatnego informowania w mediach publicznych o prowadzonej działalności, organizacje pożytku publicznego mogą korzystać z innych przywilejów, m.in. ze zwolnień z podatków i opłat, a także z prawa do użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego na preferencyjnych zasadach. Przywileje prawno-podatkowe dotyczą jedynie prowadzonej przez OPP działalności pożytku publicznego, co oznacza, że nie obejmują działalności gospodarczej. Wśród OPP, które złożyły sprawozdanie merytoryczne za 2015 r., 36% skorzystało w okresie sprawozdawczym z przynajmniej jednego typu zwolnienia z podatków i opłat, a 21% wykorzystało uprawnienia dotyczące dostępu do nieruchomości. Równocześnie dość istotna grupa OPP nie odpowiedziała na pytania związane z korzystaniem z omawianych uprawnień (19%) i zwolnień (17%).

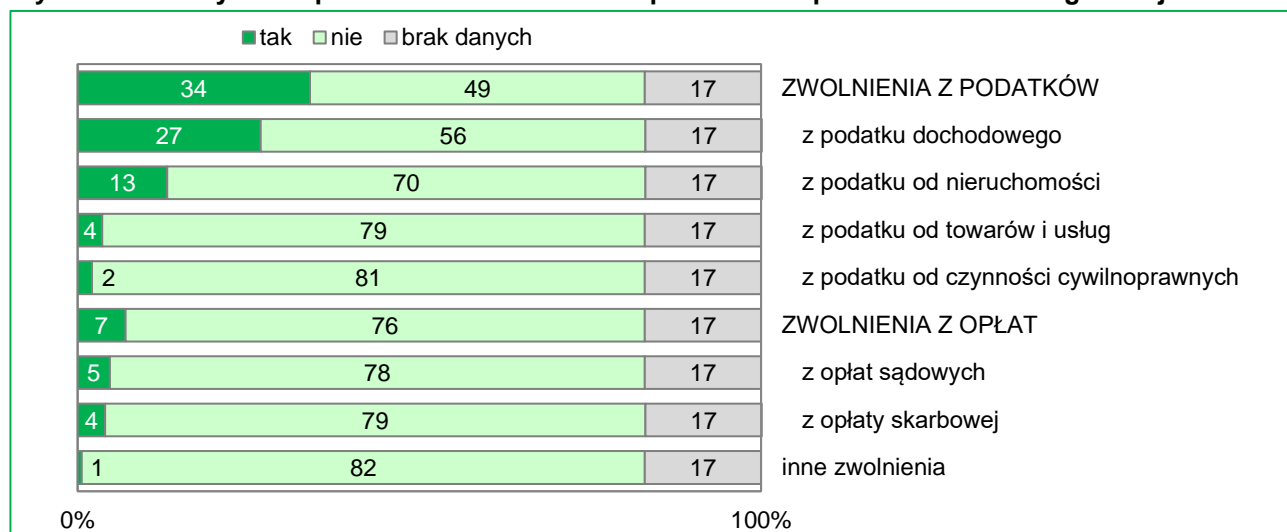
Z przywilejów prawno-podatkowych korzystała w 2015 r. nieco ponad 1/3 OPP, przy czym częściej sięgano po zwolnienia podatkowe (34%) niż od opłat (7%). Odsetek OPP wykorzystujących przywileje podatkowe różnił się znacząco w zależności od wysokości przychodów z tytułu 1% PIT – wśród organizacji o najniższych wpływach (do 1 tys. zł) był blisko trzy razy niższy niż wśród OPP o wpływach z 1% PIT przekraczających 1 mln zł (odpowiednio 26% i 76%).

Wykres 11. Korzystanie przez OPP z posiadanych uprawnień w 2015 r.

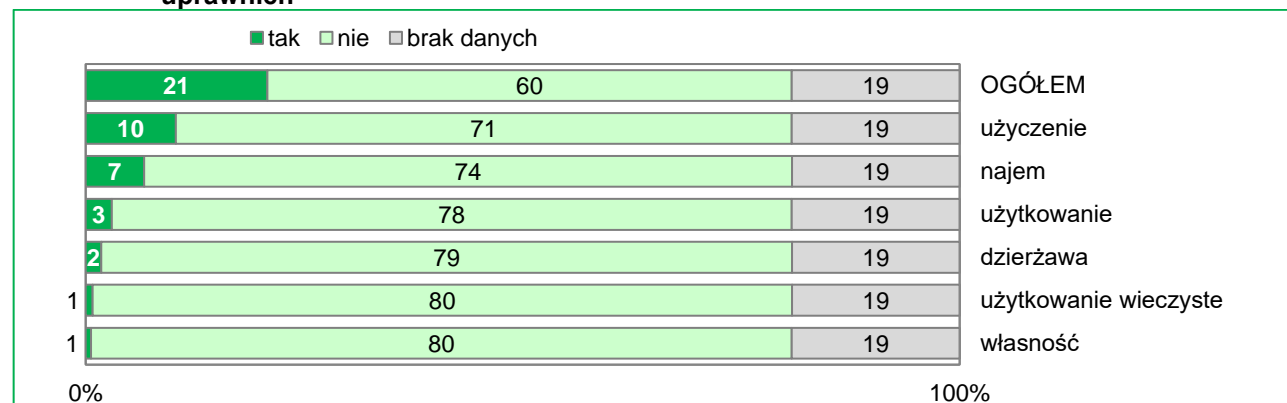

Jednym z ważniejszych przywilejów podatkowych jest zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych, które obejmuje dochody przeznaczone na cele statutowe (z wyłączeniem działalności gospodarczej) – skorzystało z niego 27% OPP. O połowę mniej OPP (13%) zastosowało w 2015 r. zwolnienie z podatku od nieruchomości. Pozostałe typy zwolnień były wykorzystywane relatywnie rzadko – po nie więcej niż 5% OPP.

Wykres 12. Korzystanie przez OPP ze zwolnień od podatków i opłat w 2015 r. według rodzaju zwolnień

Wykres 13. Korzystanie przez OPP z uprawnień dotyczących nieruchomości w 2015 r. według rodzaju uprawnień

Organizacje pożytku publicznego zgodnie z obowiązującym prawem mają możliwość użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego na preferencyjnych zasadach. W praktyce przywilej ten nie jest często stosowany - jedynie 1/5 OPP zadeklarowała w 2015 r., że skorzystała z możliwości użytkowania nieruchomości państwowych lub samorządowych, takich jak lokale, domy, czy ziemia. Najczęściej wykorzystywanymi formami udostępniania nieruchomości było użyczenie (10%) oraz najem (7%), natomiast bardzo rzadko przekazywano nieruchomości na wieczyste użytkowanie lub własność (po 1%).

ANEKS METODOLOGICZNY

W celu możliwie pełnego zobrazowania sytuacji OPP w Polsce, a także sposobu funkcjonowania mechanizmu 1% PIT do przygotowania niniejszej notatki zostały wykorzystane dane zarówno ze źródeł administracyjnych, jak i badań GUS. W związku z zakresem dostępności poszczególnych źródeł uwzględnione zostały różne szeregi czasowe.

Prezentowane w notatce dane pochodzą z następujących źródeł:

- 1) liczba zarejestrowanych OPP (wykres 1) z *Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, publicznych zakładów opieki zdrowotnej* Ministerstwa Sprawiedliwości,
- 2) liczba aktywnych OPP (wykres 1) ze sprawozdań GUS SOF-1 lub SOF-5,

- 3) liczba OPP mających prawo do 1% PIT (wykres 6) - *Wykaz organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za rok ...* z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- 4) kwota odpisu 1% PIT (wykresy 2, 3, 4, 5, 6) z *Wykazu organizacji pożytku publicznego, które otrzymały 1% należnego podatku za rok ...* z Systemu Informacji Podatkowej Ministerstwa Finansów,
- 5) struktura OPP oraz dane o informowaniu o działalności, kampaniach informacyjnych, a także opinie o celach wskazywanych przez podatników (wykresy 4, 5, 7, 9, 10) opracowano na podstawie wyników badania GUS *Współpraca, zarządzanie i działalność informacyjna wybranych organizacji non-profit* na formularzu SOF-5 (dane za 2015 r. mają charakter wstępny),
- 6) korzystanie przez OPP z nieodpłatnego dostępu do mediów publicznych, zwolnień z podatków i opłat oraz uprawnień do korzystania z nieruchomości na preferencyjnych warunkach (wykresy 8, 11,12, 13) ze *Sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego za rok ...* Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Opracowanie merytoryczne:
**Departament Badań Społecznych
i Warunków Życia**

Karolina Goś-Wójcicka
Magdalena Kazanecka

Tel: **22 608 31 79, 22 608 34 35**
e-mail: k.gos-wojcicka@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
**Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Dawidziuk**

tel.: **22 608 30 09, 22 608 34 75**
kom.: 695 255 011
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Więcej na: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/>